

УДК 316.334.56:81'373.6

ЕТИМОЛОГІЧНІ ТА СОЦІОЛОГІЧНІ КОНТЕКСТИ ПОНЯТТЯ «МІСТО»

В.А. ЛАВРІК

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна, E-mail: lavrik.nika@gmail.com

Авторське резюме

Стаття пояснює основні етимологічні та соціологічні контексти поняття «місто». Це обумовлено проблемою множинності дискурсів та підходів, що визначають поняття «місто» у соціології. Проблема потребує вирішення з метою подолання фрагментарного бачення поняття міста, а також для цілісного розгляду у соціології поняття «місто» як соціальної системи.

Метою статті є дослідження основних концептуальних підходів та теоретико-методологічних засад визначення поняття «місто» у соціології. Об'єктом дослідження виступає поняття «місто» у соціології. Предметом статті є теоретичні підходи та дискурси визначення поняття «місто» у соціології.

Проведений етимологічний аналіз поняття «місто» дозволив виділити такі його основні характеристики: просторова обмеженість; щільність проживання; масштабність (охоплення фізичного простору та проникнення культурних кодів у соціальний простір), наявність дистанції та формалізації відносин між індивідами, домінування закону на права на протипагу традиціям спільноти; різномірність соціальних груп; глибока спеціалізація праці, конвертація різних видів капіталів.

Сформульоване інтегральне визначення міста. Місто – це соціологічне поняття, що позначає масштабне просторово-територіальне утворення, що характеризується щільністю соціальних зв'язків населення, високоспеціалізованим розподілом праці, конвертацією різних видів капіталів (соціальних, економічних, політичних, воєнних, технологічних) для забезпечення життєдіяльності людей.

Ключові слова: місто, соціокультурний простір, критерії визначення міста, міський простір, міський спосіб життя, теорії міста, соціальні зв'язки у місті.

Etymological and sociological contexts of the concept of «city»

V.A. LAVRIK

Zaporizhzhya state university, Zaporozhye, Ukraine, E-mail: lavrik.nika@gmail.com

Abstract

The article clarifies the basic etymological and sociological contexts of the concept of 'city'. It's caused by the problem of multiplicity of discourses and approaches that define the concept of 'city' in sociology. This problem needs to be solved in order to overcome the fragmented concept of vision of city, as well as holistic consideration in the sociology concept of 'city' as a social system.

The article investigates the principal conceptual and methodological approaches to the sociological definition of 'City'. The subject of inquiry is a concept of 'City' in sociology. The purpose of the article is the investigation of theoretical approaches to the concept of 'City' in sociology.

The etymological analysis of the concept of 'city' made possible to identify its basic characteristics: a spatial restriction; high density; scale; distance and formalizing of relations; the dominance of law instead of the traditions of community; the diversity of social groups; a strong division and specialization of labor; a conversion of different types of capital.

The author gives an integral definition of the concept of 'City'. City is a sociological definition that signifies a scaled spatial and territorial formation that's defined by a density of the social ties of inhabitants, a highly specialized division of labour, a conversion of different kinds of capital (social, economic, political, military, technological) in order to provide live and activities of urbanities.

Key words: city, sociocultural space, criteria of definition of city, urban space, urban way of life, urban theories, social relations in city.

Постановка проблеми. Багатогранність міста робить його предметом дослідження багатьох наук. Звідси виникає проблема множинності дискурсів та підходів до визначення поняття «місто» у соціології, де також сформувалася низка теоретичних дефініцій в межах декількох парадигм. Спроби вирішення цієї проблеми є необхідними для подолання фрагментарного бачення поняття міста, а також для цілісного розгляду у соціології поняття «місто» як со-

ціальної системи. Обґрунтування сутнісних критеріїв «міста» ставить за мету визначення соціокультурних характеристик феномена, відкриває перспективи для дослідження вимірів та культурних кодів соціокультурного простору розвитку міста.

Аналіз досліджень і публікацій. Етимологічні контексти поняття «місто» є предметом аналізу спеціалізованих словників. Визначенням соціологічних контекстів поняття «міс-

© В.А. Лаврік, 2016

то» займалася ціла низка соціологів та наукових шкіл, основоположні контексти заклали М. Вебер, В. Зомбарт, Ф. Тьоніс, Л. Мамфорд, Р. Парк, Е. Берджес, Р. Моньє, Л. Вірт, З. Бауман, Е. Сойя. Грунтовні узагальнення та класифікація етимологічних та соціологічних контекстів поняття «місто» представлені у роботах В. Вагіна, С. Пірогова, Є. Трубіної, В. Городяненко та інших соціологів.

Мета дослідження – аналіз основних концептуальних підходів та теоретико-методологічних засад визначення поняття «місто» у соціології. Об'єктом дослідження виступає поняття «місто» у соціології. Предметом статті є теоретичні підходи та дискурси визначення поняття «місто» у соціології.

Виклад основного матеріалу. Задля уточнення поняття «місто» у соціології необхідно проаналізувати етимологію та етапи його виникнення.

В «Етимологічному словнику української мови» підкреслюється походження даного терміну із понять «базарної площі», «ринку», що згодом утворило поняття «великого населеного пункту» [8, с. 484]. Тобто, підкреслюється ринкове походження міст у історичному процесі суспільного розвитку та масштаб населеного пункту. «Етимологічний словник російської мови» через поняття «град» пов'язує походження російськомовного терміну «город» із «забором», «огорожею», «фортецею» [23, с. 206]. Поняття «град» розкриває історію походження давньослов'янських міст від огорожених укріплених поселень, які з подальшим розвитком набували соціокультурного наповнення і перетворювалися на великі міста [17, с. 28]. У англійській мові існує декілька термінів, що позначають феномен міста у залежності від кількісної специфіки міста, про яке йде мова. Так, поняття «city» (лат. «civitatem» – місто) застосовується для позначення багатонаселених великих ділових центрів, мегаполісів з великою чисельністю населення, прискореним ритмом життя та концентрацією значних матеріально-технічних, культурних ресурсів [27]. Натомість термін «town» (староангл. «tun» – сад, поле, домогосподарство) [28] використовується для позначення невеликих передмість сільськогосподарського спрямування, а також «спальних» міст, міст-суцутників з відносно невеликою чисельністю населення.

Аналізуючи етимологію виникнення поняття «місто», можна виявити пов'язаність його смислового змісту з наступними факторами. По-перше, із формуванням ринків як точок концентрації фінансових ресурсів, соціальних відносин між людьми. По-друге, зі створенням фортець як укріплених територіальних утворень, у яких відбувається локалізація повсякденного соціального життя спільноти, подальше виникнення та інституціоналізація норм та цінностей суспільного життя, власної терито-

ріальної ідентифікації населення. По-третє, з масштабом населеного пункту у широкому сенсі. Визначені особливості окреслюють основні детермінанти виникнення та становлення міста як соціокультурного простору.

Як повідомляє С. Пірогов, у середині XIX ст. у визначенні поняття «місто» склалися два традиційні підходи: «бургова» та «ринкова» теорії [13, с. 69]. «Бургова» концепція спиралася на тезу, що міста виникали як фортеці, опорні пункти захисту від ворогів і потім перетворилися на адміністративно-політичні центри оточуючих територій. «Ринкова» теорія наголошує на економічних підставах виникнення міст.

З метою надання визначення міста у контексті теми даного дослідження розглянемо ключові теоретичні позиції щодо дефініції поняття «місто» у соціології.

М. Вебер називає містом поселення у тісно прилеглих домах, обширне настільки, що включається взаємне особисте знайомство людей, яке замінюється на відносини сусідства [5, с. 335]. Одними з основних атрибутів міста М. Вебер вважає наявність у поселенні місцевого ринку, що є постійним економічним центром, місцем торгівлі здебільшого місцевого населення. На відміну від періодичних ярмарків, суб'єктами торгівлі яких виступають заїжджі люди.

Значимо, що згодом В. Зомбарт у своєму економіко-соціологічному підході акцентував увагу на тому, що зростання великих європейських міст пов'язано зі зростанням споживання [9, с. 40-41]. Отже, основною причиною їх зростання виступає концентрація споживання у міських центрах тієї або іншої країни. Зростаючий рівень споживання дійсно призводить до формування специфічних споживачької поведінки та культури, але вони можуть виступати атрибутивними, а не системоутворюючими характеристиками феномена міста. Тому звернемося до концептуального підходу М. Вебера.

З огляду на характеристики М. Вебера, можна визначити, що місто виступає відносно постійним просторовим зосередженням великої кількості людей, серед яких домінують переважно безособові соціальні відносини, які ведуть виробничу діяльність, ініціюють створення та функціонування ринку постійного збуту продуктів свого виробництва, та політико-адміністративної системи з координації господарства.

Історичний розвиток призвів до того, що місто можна визначити як державно-адміністративне об'єднання громадян, відносини між якими опосередковані формальними організаціями та адміністративними структурами з метою задоволення широкого кола людських потреб. Оскільки М. Вебер був прибічником домінування культури над економікою у місті, слід сказати, що державно-адміністративне об'єднання громадян з'являється із формуванням відповід-

ної бюрократичної культури, яка задає тон процесам управління та адміністрування у місті.

Ф. Тьоніс розвинув дослідження М. Вебера щодо специфіки соціальних відносин між людьми як «маркеру» міського способу життя. Ф. Тьоніс не надав чіткої дефініції міста, але поглибив розуміння цього феномена через співставлення категорій «суспільство» та «спільнота» як типів взаємовідносин, що складаються у місті та у селі відповідно. У межах цього підходу місто можна визначити як соціально-просторове поселення людей, характерними рисами яких є розповсюдження комерційного складу характеру, слабкість родинних, сусідських зв'язків та ролі традиції, домінування мистецтва та релігії, професійна спеціалізація [21, с. 59-61].

Місто як соціально-групове утворення також розглядалося Л. Мамфордом, який визначив його як сукупність первинних груп та цільових асоціацій, центр громадянських інститутів та асоціацій, обмежених певним чином у розмірі [26, с. 93-94]. Визначення Л. Мамфорда конкретизувало дискурс розгляду міста як простору зародження і функціонування громадянського суспільства. Відзначимо, що цей підхід історично спирається спочатку на досвід полісів античної Греції і Риму, пізніше – на відокремлення торгівлі від держави в Англії, і незалежні церкви, а потім – антифеодальне бюргерське суспільство у Німеччині. Яке, згідно з В. Нерсесянцом, було орієнтованим на затвердження держави, що відповідає вимогам громадянського суспільства [11, 279-280]. Важливо, що виникнення бюргерсько-купецьких міст призвело до утворення відповідного укладу. Цей процес Ю. Семенов назвав «комерційною революцією», що змінила образ Західної Європи [18].

Отже, з наведених теоретичних позицій місто являє собою центр зосередження інститутів та реалізації механізмів громадянського суспільства на певній просторовій території, що існує на основі функціонування асоціацій соціальних спільнот, груп, індивідів на принципах громадянської свободи, ініціативності, громадянського права. Дане визначення підкреслює взаємозв'язок між виникненням міста та розвитком громадянського суспільства.

Інший теоретичний дискурс визначення поняття «місто» представлений у традиції Чиказької школи. Її представники підійшли до визначення поняття міста, розглядаючи його як певну соціальну лабораторію. Соціально-екологічний підхід, розроблений в рамках цієї школи, надав змогу проводити аналогію соціальним процесам у місті із соціально-біологічними процесами у природі. Але не всі представники Чиказької школи редукували соціальне життя до біологічного, головним чином, проводилися тонкі аналогії із природними процесами, що віддзеркалюються у соціальних.

Р. Парк у соціально-екологічному підході підкреслює, що місто виступає штучно створеним людиною середовищем як успішна спроба перетворити навколишній світ і відрізнятись від тваринного світу. Основу життя у місті складає соціальний порядок, заснований на інтелектуальному та індивідуалістичному способі життя. Сутність міста, за його теорією, полягає у взаєморозташуванні природних зон, що виконують певні функції у загальній економіці міста та складаються з різних типів міських спільнот [12, с. 3-4, 7]. Е. Берджес доповнив це визначення описом притаманних зонам міського простору процесів експансії, організації, дезорганізації, диференціації [3, с. 171-177].

Таким чином, теоретична лінія Чиказької школи щодо визначення поняття міста, окрім соціально-екологічних асоціацій, розкрила атрибут просторового зонування міста.

Дослідники А. Ярд та Н. Аберкромбі у своєму «Соціологічному словнику» виокремлюють, у свою чергу, наступні головні соціоструктурні риси міста: висока щільність населення; масштабність; анонімність; наявність дистанції та формальних відносин між людьми; необхідність формального регулювання людської діяльності в першу чергу з позиції закону, а не традицій та спільноти; різномірність соціальних груп [1, с. 21].

Цей підхід об'єднує кількісні характеристики міста, визначені територіально-демографічним підходом, та ознаки політико-адміністративного підходу у визначенні міста, але ставить акцент на особливостях соціальних відносин та соціальної структури міста. Ці елементи виступають якісною відмінністю міста від села та інших поселень і територіальних утворень, тому соціоструктурний підхід буде використовуватися у даному дослідженні міста як один з основних.

На початку ХХ ст. Р. Монье, критикуючи існуючі визначення міста, які не відповідали вимогам універсальності, визначив декілька основних теоретичних моделей, які склалися на той час. Так, згідно із морфологічним критерієм, місто у теоріях ХІХ ст. визначалося своїм розміром та протяжністю, кількістю людей у зв'язку з розміром території (адміністративні ознаки) [25, с. 536].

Даний підхід згодом був розвинутий у багатьох урбаністичних теоріях під час класифікації і типології існуючих міст.

Так, В. Городяненко наводить наступну типологію за найпростішим кількісним критерієм: найбільші міста (з кількістю населення понад 1 млн.), дуже великі (від 500 тис. до 1 млн.), великі (250-500 тис.), середні (100-250 тис.), невеликі (50-100 тис.), малі (20-50 тис.), найменші (до 20 тис. жителів); міські селища [7].

Кількісний критерій тісно пов'язаний із таким фактором, як щільність населення. Вона

впливає на специфіку і близькість соціальних контактів окремих індивідів та соціальних груп у місті, фрагментацію або зміцнення цих відносин, ступінь соціальної згуртованості у місті. Поєднання кількісного фактора та показників щільності населення в ідентифікації міст та сільських територій стало основою розробки моделі визначення соціально-територіальних поселень міжнародними організаціями.

З огляду на множинність методологічних підходів щодо визначення міст, Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), що складається здебільшого з країн ЄС та світових лідерів, виробила власну дефініцію, придатну для вивчення більшості своїх країн-учасниць, які належать до західноєвропейського простору.

Ця дефініція базується на наявності «міського центру» («urban centre») як просторового концепту, заснованого на матриці осередків високої щільності населення. Визначення приналежності населеного пункту до міста відбувається у декілька етапів.

На першому виділяються осередки із щільністю населення більше 1500 мешканців на кв. км. На наступному етапі прилеглі за щільністю осередки групуються, і тільки кластери з мінімальною кількістю 50 000 мешканців визначаються «міським центром». На третьому етапі усі муніципалітети з щонайменше половиною населення у межах «міського центру» обираються як кандидати, щоб стати частиною міста. Четвертий етап застосовується виключно до аналізу європейських міст. Місто визначається, виходячи з наявності зв'язку із політичним рівнем, проживанням як мінімум половини населення у «міському центрі», та проживанням щонайменше 3/4 населення «міського центру» саме у місті [24, с. 2].

Даний підхід повністю зосереджується на специфіці територіально-просторової локалізації людей, надаючи можливість для формального визначення приналежності більшості європейських поселень до міст або сільських територій.

Окрім наведеного морфологічного підходу до визначення міст у науці, що пішли з XIX ст., Р. Моньє наводить демографічний. Прибічники демографічного підходу визначали місто низьким рівнем народжуваності та високим рівнем укладання шлюбів – втім, називали дані риси відносними, оскільки схожі соціально-демографічні риси притаманні також і селам.

Ми частково поділяємо позицію Р. Моньє, що найбільш односпрямованою з наведених підходів є дефініція міст за функціональною ознакою – як місця концентрації і реалізації різних видів діяльності: промислової, ринкової, споживацької тощо [25, с. 539]. Більшість наявних у місті видів діяльності дублюється і у сільських поселеннях, але місто значно вирізняється за рівнем інтенсивності здійснення цих

видів активності. Більше того, індивіди у місті значно сильніше спеціалізовані за цими видами діяльності, які утворюють закріплену соціально-функціональну структуру суспільства у місті.

Згідно з Р. Моньє, місто представляє собою складну спільноту, в якій географічна локалізація особливим чином обмежена по відношенню до розміру міста, територія якого відносно мала по відношенню до кількості людей [25, с. 545].

Український соціолог В. Городяненко, узагальнюючи існуючі визначення поняття «місто», пропонує наступне: «Місто – це історична конкретна соціально-просторова форма існування суспільства, яка виникла внаслідок відокремлення ремесла від сільського господарства, і є специфічною поселенською структурою» [7, с. 224]. У даному визначенні подоланий акцент на кількісному критерії визначення міста. Історико-генетичне визначення феномена міста зміщує увагу на критерій домінуючого виду ведення господарської діяльності. На доповнення до цього визначення Л. Радіонова визначила такі основні відмінності економіки доіндустріальних міст від індустріальних: виступ у ролі джерел енергії тяглових тварини та самої людини; неспеціалізована праця як спосіб організації виробництва (участь ремісника в усіх фазах виробничого циклу) [14, с. 26-27].

Але слід зауважити, що відокремлення сільського господарства від ремісництва не може слугувати остаточним критерієм визначення поселенської структури як міста. Ще Л. Вірт застерігав від визначення міст на основі проявів сучасних індустріальних технологій. Наводивши приклади давніх доіндустріальних міст, які, незважаючи на відсутність розвинутих технологій і масового виробництва, не переставали бути містами за визначенням [6].

Отже, феномен міста утворюють інші, більш тонкі соціокультурні атрибути. Л. Вірт запропонував визначати місто як «відносно велике, щільне та постійне поселення соціально гетерогенних індивідів» [6, с. 95].

Дане визначення проводить межу між характеристиками сільського та міського поселення, доповнюючи до традиційних кількісних атрибутів критерій щільності проживання населення та специфічні соціокультурні риси.

Отже, окремим підходом до визначення дефініції та сутності міста виступає соціокультурний, який відходить від акценту на кількісних характеристиках міста, і зосереджується на дослідженні соціокультурної атмосфери міста зі своїми особливостями, яка детермінує топологію міського простору. Один з його сучасних представників Е. Сайко в межах даного підходу визначає місто як фактор історичного процесу, «носія і кумулятора різної інформації, зв'язків, ціннісних значень та суб'єктивних смислів культури відповідних суспільств», яке реалізує свою соціокультурну сутність через відтворення

і інтеграцію історичних досягнень суспільства [16, с. 3, 9]. У цьому підході горизонти дослідження міста розширюються за межі його соціально-територіальної природи. Так, у аналізі Л. Репіної місто розглядається як окреме вираження цивілізаційної системи [15, с. 32].

Соціокультурний підхід у визначенні міста розвинутий у концепціях міського способу життя як визначальної соціокультурної характеристики (Л. Вірт [6], І. Туров [22], Л. Коган [10] та інші).

Так, аналізуючи визначення поняття «місто», В. Вагін простежує важливу тенденцію: на зміну геурбаністичним дослідженням приходить традиція трактування міста через термін «спосіб життя» [4, с. 5]. У цьому контексті спосіб життя починає утворювати головну соціокультурну відмінність міського соціокультурного простору від сільського. Даний підхід стає основою для соціологічних теорій міста, бо базується на нормах, цінностях, комунікативних особливостях, звичках, які складають місцевий спосіб життя та ментальність, і впливають на розвиток, функціонування та топологію міста.

С. Пірогов визначає місто як штучно створений об'єкт та функціональну систему для реалізації потреб, які зростають. Місто описується як особливий спосіб підтримання та розвитку соціальності, спосіб збереження та відтворення цінностей та стереотипів, створення і поширення особливої інтелектуальної та духовної атмосфери, традицій поведінки. Спираючись на системний підхід Н. Лумана, С. Пірогов визначає місто через термін «аутопоезис міста», тобто акцентує увагу на таких властивостях міста, як самовідтворення та самоорганізація [13, с. 89]. Соціокультурний контекст визначення поняття «місто» у соціології розвивається також через зв'язок міста із соціальними змінами, про який стверджує З. Бауман. На його думку, соціальні зміни пов'язані, у першу чергу, зі змінами якості міського життя і формами міського існування [2, с. 26].

З. Бауман визначає місто як соціальний простір, у якому концентруються соціокультурні продукти суспільства плінної сучасності, а індивіди орієнтуються на символічну постать «незнайомця», що поглиблює невизначеність життєвих устремлінь містян [2, с. 43]. Напрямок ідей З. Баумана можна розвинути концепцією «міського уявного» Е. Сойї – «ситуативної і фіксованої на місті свідомості» повсякденного життя постметрополісу [20, с. 133].

Отже, місто – це соціальний простір символічних конструктів повсякденного життя індивідів, які регулюють їх соціокультурне існування. Крім того, Е. Сойя асоціює феномен міста із «синойкізмом». Синоїкізм пояснюється як стан, що утворюється у результаті спільного проживання у певному місці або просторі [19, с. 130]. У цьому контексті визначення міста інте-

груються соціокультурний та просторовий підходи, і основна увага спрямовується на певну якість інтегральної єдності міста, яке утворюється в результаті накладання простору на соціокультурне.

Висновки. Таким чином, проведений етимологічний аналіз поняття «місто» дозволяє виділити такі його основні характеристики: просторова обмеженість; щільність проживання; масштабність (охоплення фізичного простору та проникнення культурних кодів у соціальний простір), наявність дистанції та формалізації відносин між індивідами, домінування закону на права на протипагу традиціям спільноти; різноманітність соціальних груп; глибока спеціалізація праці, конвертація різних видів капіталів.

З огляду на основні теоретичні позиції слід визначити декілька основних смислових ракурсів визначення міста:

1) Кількісно-територіальний контекст: місто – це соціально-територіальне утворення, яке характеризується певним соціально-демографічним складом, чітко встановленими розмірами території та кількістю населення, зайняте у суспільному розподілі праці.

2) Політико-адміністративний контекст: місто – це державно-адміністративне об'єднання громадян, відносини між якими опосередковані формальними організаціями та адміністративними структурами з метою задоволення широкого кола людських потреб.

3) Економічний контекст: місто – це місце концентрації постійно діючих ринків, результатом чого стає зростання споживання та розвиток споживацької культури соціальних спільнот і груп, що локально проживають на певній території.

4) Просторовий контекст: місто – це складне утворення, система різних видів просторів, основними з яких виступають фізичний простір як конфігурація матеріальних складових міського життя та соціальний як простір існування культурно-духовного рівня життя людей.

5) Соціокультурний контекст: місто – це символічний рівень існування колективних уявлень, цінностей, соціальних, культурних кодів, що утворюється у результаті спільного проживання і соціальної діяльності об'єднаних певною територією соціальних спільнот, груп, індивідів.

Таким чином, інтегральним визначенням міста визначаємо наступне. Місто – це соціологічне поняття, що позначає масштабне просторово-територіальне утворення, що характеризується щільністю соціальних зв'язків населення, високоспеціалізованим розподілом праці, конвертацією різних видів капіталів (соціальних, економічних, політичних, воєнних, технологічних) для забезпечення життєдіяльності людей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аберкромби Н. Социологический словарь [Текст] / Н. Аберкромби, С. Хилл; [ред. С. Ерофеева]; пер. с англ. – 2-е изд. – М.: ЗАО Изд-во «Экономика», 1999. – 620 с.
2. Бауман З. Город страхов, город надежд [Текст] / З. Бауман // Логос. – 2008. – № 3 (66). – С. 24-53.
3. Берджесс Э. Рост города: введение в исследовательский проект [Текст] / Э. Берджесс; пер. В.Г. Николаева, А.Б. Рахманова // Личность. Культура. Общество. – 2002. – Т. IV, вып. 1-2 (11-12). – С. 168-181.
4. Вагин В.В. Городская социология: учеб. пособие [Текст] / В.В. Вагин. – М.: Моск. научн. обществ. фонд, Школа муниципального управления, 2000. – 78 с.
5. Вебер М. История хозяйства. Город [Текст] / М. Вебер; [пер. с нем. И. Гревса]. – М.: «КАНОН-пресс-Ц», «Кучково поле», 2001. – 576 с.
6. Вирт Л. Избранные работы по социологии. Сборник переводов [Текст] / Л. Вирт; РАН ИНИОН. Центр соц. научно-инф. исслед. Отдел соц. и научно-инф. исслед. Отдел социологии и соц. психологии; [пер. с англ. В. Николаев; ред. Л. Гирко]. – М.: ИНИОН, 2005. – 244 с.
7. Городяненко В.Г. Соціологія: посібник з соціології [Електронний ресурс] / В.Г. Городяненко. – К., 2008. – 430 с. – Режим доступу: <http://readbookz.com/book/195/7414.html>
8. Етимологічний словник української мови: В 7 т. [Текст] / [ред. О. Мельничук]. – К.: Наук. думка, 1989. – Т. 3. Кора-М. – 552 с.
9. Зомбарт В. Собрание сочинений в 3 т. [Текст] / В. Зомбарт; [пер. с нем. Д. Кузницын]. – Т. III. Исследования по истории развития современного капитализма. Роскошь и капитализм. Война и капитализм. – СПб.: «Владимир Даль», 2008. – 479 с.
10. Коган Л.Б. Быть горожанами [Текст] / Л.Б. Коган. – М.: Мысль, 1991. – 205 с.
11. Нерсесянц В.С. Общая теория права и государства [Текст] / В.С. Нерсесянц. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 552 с.
12. Парк Р. Город как социальная лаборатория [Текст] / Р. Парк // Социологическое обозрение. – 2002. – Т. 2, № 3. – С. 3-13.
13. Пирогов С.В. Конспект лекций: социология города / С.В. Пирогов. – Томск: ТГУ, 2003. – 180 с.
14. Радионова Л.А. Город как социальная система: курс лекций [Текст] / Л.А. Радионова. – Х.: ХНАГХ, 2008. – 99 с.
15. Репина Л.П. Город, общество, цивилизация: историческая урбанистика в поисках синтеза [Текст] / Л.П. Репина // Город как социокультурное явление исторического процесса / ред. Э. Сайко. – М.: Наука, 1995. – 351 с. – С. 32-38.
16. Сайко Э.В. Город как особый организм и фактор социокультурного развития [Текст] / Э.В. Сайко // Город как социокультурное явление исторического процесса / ред. Э. Сайко. – М.: Наука, 1995. – 351 с. – С. 9-21.
17. Семенов А.В. Этимологический словарь русского языка [Текст] / А.В. Семенов. – М.: «Юнвес», 2003. – 704 с.
18. Семенов Ю.И. Введение во всемирную историю: учеб. пособие [Электронный ресурс] / Ю.И. Семенов. – Вып. 3. История цивилизованного общества (XXX в. до н.э. – XX в. н.э.). – М.: МФТИ, 2001. – 208 с. – Режим доступа: <http://www.e-reading.club/book.php?book=145918>.
19. Сойя Э. Как писать о городе с точки зрения пространства [Текст] / Э. Сойя // Логос. – 2008. – № 3 (66). – С. 130-140.
20. Сойя Э. Постметрополис. Критические исследования городов и регионов [Текст] / Э. Сойя // Логос. – 2003. – № 6 (40). – С. 133-150.
21. Теннис Ф. Общность и общество. Основные понятия чистой социологии [Текст] / Ф. Теннис; [пер. с нем. Д. Складнева]. – СПб.: «Владимир Даль», 2002. – 451 с.
22. Туров И.С. Городской образ жизни: теоретический аспект [Текст] / И.С. Туров // Социологические исследования. – 1995. – № 1. – С. 131-134.
23. Черных П.Я. Историко-этимологический словарь современного русского языка: в 2 т. [Текст] / П.Я. Черных. – Т. 1. А-Пантомима. – М.: Рус. яз., 1999. – 624 с.
24. Dijkstra L. Cities in Europe. The New OECD-EC Definition [Electronic resource] / Lewis Dijkstra, Hugo Poelman // Regional Focus. – 2012. – Vol. 1. – 16 p. – Regime to access: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/focus/2012_01_city.pdf
25. Mumford L. What is a city? [Electronic resource] / L. Mumford // Architectural Record. – 1962. – Vol. 32. – P. 92-96. – Regime to access: http://www.contemporaryurbananthropology.com/pdfs/Mumford,%20What%20is%20a%20City_.pdf.
26. Online Etymology Dictionary [Electronic resource]. – Regime to access: http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=city&searchmode=none.
27. Online Etymology Dictionary [Electronic resource]. – Regime to access: http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=town&searchmode=none.
28. Maunier R. The Definition of the city [Electronic resource] / Rene Maunier // American Journal of Sociology. – 1910. – Vol. 15, № 4 Jan. – P. 536-548. – Regime to access: <http://www.jstor.org/stable/2762461>

Стаття надійшла до редакції 15.01.2016

REFERENCES:

1. Aberkrombi, N., Khill, S., 1999. Sotsiologicheskii slovar (Sociological Dictionary). Moscow. (in Russian).
2. Bauman, Z., 2008. Gorod strakhov, gorod nadezhd (City of Fears, City of Hopes). Logos 3(66), 24-53 (in Russian).
3. Berdzhess, E., 2002. Rost goroda: vvedenie v issledovatel'skiy proekt (The Growth of the City: An Introduction to a Research Project). Lichnost. Kultura. Obshchestvo, vol. IV, 1-2 (11-12), 168-181 (in Russian).
4. Vagin, V.V., 2000. Gorodskaya sotsiologiya: uch. posobie (Urban Sociology). Moscow (in Russian).
5. Veber, M., 2001. Istoriya khozyaystva. Gorod (Economic History. The City). Moscow (in Russian).
6. Virt, L., 2005. Izbrannye raboty po sotsiologii. Sbornik perevodov (Selected Works in Sociology. Collection of Translations). Moscow (in Russian).
7. Gorodyanenko, V.G., 2008. Sociologiya: posibny`k z sociologiyi (Sociology: A Guide to Sociology). Kyiv (in Ukrainian).
8. Ety`mologichny`j slovny`k ukrayins`koyi movy` (Etymological Dictionary of Ukrainian). Kyiv, 1989. Vol. 3 (in Ukrainian).
9. Zombart, V., 2008. Sobranie sochineniy v 3 tomakh. Tom III. Issledovaniya po istorii razvitiya sovremennogo kapitalizma. Roskosh i kapitalizm. Voyna i kapitalizm (Collected Works in 3 Volumes. Volume III. Studies in Modern Capitalism. Luxury and Capitalism. War and Capitalism). St. Petersburg (in Russian).
10. Kogan, L.B., 1991. Byt gorozhanami (To be Citizens). Moscow (in Russian).
11. Nersesyants, V.S., 1999. Obshchaya teoriya prava i gosudarstva (General Theory of Law and State). Moscow (in Russian).
12. Park, R., 2002. Gorod kak sotsialnaya laboratoriya (The City as a Social Laboratory). Sotsiologicheskoe obozrenie 3, vol. 2, 3-13 (in Russian).
13. Pirogov, S.V., 2003. Konspekt lektsiy: sotsiologiya goroda (Summary of Lectures: Urban Sociology). Tomsk (in Russian).
14. Radionova, L.A., 2008. Gorod kak sotsialnaya sistema: kurs lektsiy (The City as a Social System: a Course of Lectures). Kharkiv (in Russian).
15. Repina, L.P., 1995. Gorod, obshchestvo, tsivilizatsiya: istoricheskaya urbanistika v poiskakh sinteza (City, Society, Civilization: Historical Urban Studies in the Search for Synthesis). Moscow, 1995. 351 p. (in Russian).
16. Sayko, E.V. Gorod kak osobyi organizm i faktor sotsiokulturnogo razvitiya (City as a Special Organism and a Factor of Social and Cultural Development). Moscow (in Russian).
17. Semenov, A.V., 2003. Etimologicheskii slovar russkogo yazyka (Etymological Dictionary of Russian). Moscow (in Russian).
18. Semenov, Yu.I. Vvedenie vo vseмирnyuyu istoriyu. Vypusk 3. Istoriya tsivilizovannogo obshchestva (XXX v. do n.e. – XX v. n.e.) (Introduction to the History of the World. Issue 3. The History of Civilized Society (XX century BC - XX century BC)). Regime to access: <http://www.e-reading.club/book.php?book=145918>. (in Russian).
19. Soyva, E., 2008. Kak pisat o gorode s tochki zreniya prostranstva (Writing the City Spatially). Logos 3(66), 130-140. (in Russian).
20. Soyva, E., 2003. Postmetropolis. Kriticheskie issledovaniya gorodov i regionov (Postmetropolis: Critical Studies of Cities and Regions). Logos 6(40), 133-150. (in Russian).
21. Tennis, F., 2002. Obshchnost i obshchestvo. Osnovnye ponyatiya chistoy sotsiologii (Community and Society. Basic Concepts of Pure Sociology). St. Petersburg (in Russian).
22. Turov, I.S., 1995. Gorodskoy obraz zhizni: teoreticheskii aspekt (Urban Way of Life: Theoretical Aspect). Sotsiologicheskoe issledovaniya 1, 131-134 (in Russian).
23. Chernykh, P.Ya., 1999. Istoriko-etimologicheskii slovar sovremennogo russkogo yazyka (Historical and Etymological Dictionary of Modern Russian). Moscow, Vol. 1 (in Russian).
24. Dijkstra, L., Poelman, H. Cities in Europe. The New OECD-EC Definition. Regional Focus. – PF 01/2012. – 16 p. Regime to access: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/focus/2012_01_city.pdf
25. Maunier, R. The Definition of the city. American Journal of Sociology, 1910, vol. 15, no. 4, pp. 536-548. Regime to access: <http://www.jstor.org/stable/2762461>.
26. Mumford, L. What is a city? Architectural Record, 1962, vol. 32, pp. 92-96. Regime to access: http://www.contemporaryurbananthropology.com/pdfs/Mumford,%20What%20is%20a%20City_.pdf
27. Online Etymology Dictionary. Regime to access: http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=city&searchmode=none.
28. Online Etymology Dictionary. Regime to access: http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=town&searchmode=none.

Лаврік Вероніка Анатоліївна – аспірант
Запорізький національний університет
Адреса: 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66
E-mail: lavrik.nika@gmail.com

Lavrik Veronika Anatoliyivna – postgraduate
Zaporizhzhya state university
Address: 66, Zhukovs'kyi Str., Zaporozhye, 69600, Ukraine
E-mail: lavrik.nika@gmail.com